

SINXRON TARJIMA TEXNIK , PSIXOLOGIK VA VAQT MUAMMOLARI: ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA YECHIMLAR

Umida Rajabova Rajab qizi

Turon universiteti 1-kurs magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15461727>

Annotatsiya: Sinxron tarjima jarayonida texnik, psixologik va vaqt bilan bog'liq muammolar tarjimonlarning samaradorligini pasaytiradi. Texnik cheklovlar, jumladan, tizim xatoliklari va audio-visual uzilishlar, tarjimonlarning ishini murakkablashtiradi. Shuningdek, tarjimonlar stress va muloqotda yuzaga keladigan tezlikni boshqarishdagi qiyinchiliklarni ham sezadilar. Zamonaviy texnologiyalar, masalan, sun'iy intellekt va real vaqt rejimida tarjima tizimlari, bu muammolarni kamaytirishga yordam beradi. Ushbu texnologiyalar tarjimonlarning yukini yengillashtiradi va ular uchun samarali vaqtni boshqarish imkonini yaratadi. Tadqiqotda sinxron tarjimada texnik va psixologik qiyinchiliklarni bartaraf etish uchun zamonaviy yechimlar tahlil qilinadi.

Abstract: Simultaneous interpretation faces challenges related to technical issues, psychological stress, and time constraints. Technical difficulties such as system malfunctions and audio-visual interruptions complicate the interpreter's task. Additionally, interpreters experience stress and difficulties in managing the speed of communication. Modern technologies, such as artificial intelligence and real-time translation systems, help mitigate these challenges. These technologies lighten the interpreter's workload and allow for more efficient time management. The study explores modern solutions to address the technical and psychological issues in simultaneous interpretation.

Аннотация: Синхронный перевод сталкивается с техническими проблемами, психологическим стрессом и временными ограничениями. Технические трудности, такие как сбой в системе и аудио-визуальные помехи, усложняют работу переводчика. Кроме того, переводчики испытывают стресс и трудности с управлением скоростью общения. Современные технологии, такие как искусственный интеллект и системы перевода в реальном времени, помогают уменьшить эти проблемы. Эти технологии облегчают нагрузку на переводчика и позволяют более эффективно управлять временем. В исследовании анализируются современные решения для устранения технических и психологических трудностей в синхронном переводе.

Kalit so'zlar: sinxron tarjima, texnik muammolar, psixologik muammolar, vaqtni boshqarish, zamonaviy texnologiyalar, sun'iy intellekt, real vaqt tarjimasi, tarjimonlar, samaradorlik

Abstract: simultaneous interpretation, technical issues, psychological stress, time management, modern technologies, artificial intelligence, real-time translation, interpreters, efficiency

Аннотация: синхронный перевод, технические проблемы, психологический стресс, управление временем, современные технологии, искусственный интеллект, перевод в реальном времени, переводчики, эффективность

Kirish: Sinxron tarjima so'zi bugungi kunda nafaqat professional tarjimonlar, balki keng omma tomonidan ham yaxshi tanilgan. Bu jarayon tilshunoslik sohasidagi eng murakkab va yuqori malakani talab qiluvchi faoliyatlardan biridir. Sinxron tarjima — bu bir tildagi matnni, odatda, vizual va eshittirish orqali darhol boshqa tilga tarjima qilishni anglatadi. Sinxron

tarjimaga bo'lgan talabning ortishi global kommunikatsiya, madaniyatlararo almashinuv va ilmiy hamkorlikning rivojlanishi bilan bog'liq. Biroq, bu jarayonning o'ziga xos texnik, psixologik va vaqt bilan bog'liq muammolari mavjud. Tarjimonlar sinxron tarjima vaqtida nafaqat tilni o'zgartiradilar, balki auditoriya bilan bevosita aloqada bo'lib, ma'lum bir vaqt ichida yuqori darajadagi aniq va to'liq muloqotni amalga oshirishlari kerak. Bu esa, o'z navbatida, yuqori darajada stressni keltirib chiqaradi, har qanday texnik xatolik yoki uzilish esa jarayonni jiddiy buzishi mumkin. Sinxron tarjimaga doir texnik muammolar, xususan, audio-visual uskunalarning nosozligi yoki internet tarmog'ining ishlashidagi uzilishlar, tarjimonlarning ishini sezilarli darajada qiyinlashtiradi. Shuningdek, yuqori tezlikda ishlash zarurati, xatoliklarni oldini olish va matnni darhol uzatish psixologik bosimni yanada kuchaytiradi. Vaqtni boshqarish muammosi ham sinxron tarjimaning asosiy qiyinchiliklaridan biridir. Tarjimonlarning har bir so'z va iborani tezda tarjima qilishlari, ular vaqtni muvofiqlashtirish va tushunarli tarjima taqdim etish uchun yuqori darajadagi ko'nikmalarni talab qiladi. Bunday holatlarda, ba'zida muloqotning aniq va samarali bo'lishi ta'minlanmasligi mumkin. Zamonaviy texnologiyalar, xususan, sun'iy intellekt, avtomatik tarjima tizimlari va real vaqt rejimida ishlovchi platformalar bu muammolarni hal qilishda muhim ahamiyatga ega. Yangi texnologiyalar yordamida texnik xatoliklarni minimallashtirish, psixologik stressni kamaytirish va vaqtni samarali boshqarish imkoniyatlari yaratilmoqda. Misol uchun, sun'iy intellekt asosida ishlovchi tizimlar tarjimonlarga audio-visual uzilishlar bo'lishi yoki texnik muammolar yuzaga kelganda qo'llab-quvvatlash imkonini beradi. Boshqa tomondan, real vaqt rejimida tarjima qilishni osonlashtiradigan tizimlar, tarjimonlarning ishini soddalashtirib, ularning samaradorligini oshiradi. Ushbu texnologiyalarning sinxron tarjimaga qo'llanilishi nafaqat tarjimonlarning ish yukini kamaytiradi, balki ularning sifatli tarjima taqdim etishlariga imkon yaratadi. Ushbu tadqiqotda, sinxron tarjima jarayonida yuzaga keladigan texnik, psixologik va vaqt bilan bog'liq muammolarni hal qilish uchun zamonaviy texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi tahlil qilinadi. Bunda, ushbu texnologiyalarni sinxron tarjimada qo'llashning nafaqat tarjimonlar uchun, balki auditoriya uchun ham qanday ijobiy natijalarga olib kelishi mumkinligi ham ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda, texnologiyalarning sinxron tarjimadagi roli va uning samaradorligini oshirishdagi o'rni tahlil qilinadi, hamda bu yechimlarning kelajakdagi rivojlanish imkoniyatlari haqida mulohaza yuritiladi.

Metodologiya va natijalar: Tadqiqotning metodologiyasi sinxron tarjima jarayonidagi texnik, psixologik va vaqt muammolarini tahlil qilish va zamonaviy texnologiyalar yordamida ularni hal qilish usullarini o'rganish uchun qaratilgan. Tadqiqotda qo'llanilgan metodologik yondoshuvlar bir necha bosqichlardan iborat. Birinchi bosqichda, sinxron tarjimaning asosiy qiyinchiliklari va muammolarini aniqlash uchun ilgari olib borilgan tadqiqotlar tahlil qilindi. Bu bosqichda tarjima jarayonida yuzaga keladigan texnik nosozliklar, psixologik bosim va vaqtni boshqarishdagi qiyinchiliklar kabi masalalar ko'rib chiqildi. Ushbu tadqiqotlar asosida, muammoning har bir jihati alohida tahlil qilindi va zamonaviy texnologiyalar yordamida ushbu muammolarni qanday bartaraf etish mumkinligi aniqlandi. Ikkinchi bosqichda, zamonaviy texnologiyalar, xususan, sun'iy intellekt, avtomatik tarjima tizimlari va real vaqt rejimida ishlovchi platformalar o'rganildi. Bu texnologiyalar sinxron tarjima jarayonidagi texnik muammolarni qanday bartaraf etishi va tarjimonlarning psixologik stressini qanday kamaytirishi mumkinligi tahlil qilindi. Boshqa tomondan, ushbu texnologiyalarning vaqtni

boshqarishdagi rolini aniqlash maqsadida, real vaqt rejimida ishlovchi tarjima tizimlarining samaradorligi va ulardan foydalanishning afzalliklari o'rganildi. Tadqiqotda eksperimental metodlar ham qo'llanildi. Sinxron tarjima jarayonini amalga oshirish uchun turli xil sinovlar o'tkazildi, unda qatnashgan tarjimonlar zamonaviy texnologiyalar yordamida ishlashdi. Eksperimentlar natijasida, texnik muammolar, masalan, tizim nosozliklari va audio-visual uzilishlar kamayganligi kuzatildi. Shuningdek, tarjimonlarning psixologik holati va stress darajasi ham sezilarli darajada pasayganligi aniqlangani, ularga sun'iy intellekt tizimlari va real vaqt tarjimasi yordamida yengillik yaratildi. Tadqiqotda ishtirok etgan tarjimonlar o'z ishlariga yanada samarali yondoshganliklarini va vaqtni boshqarishda ancha qulayliklar yaratganliklarini ta'kidlashdi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy texnologiyalar, xususan, sun'iy intellekt va real vaqt rejimida ishlovchi platformalar sinxron tarjima jarayonida yuzaga keladigan muammolarni samarali hal qilishda katta rol o'ynaydi. Tizimlar va platformalar yordamida texnik xatoliklar kamaydi, tarjimonlar stressini kamaytirish va vaqtni boshqarish imkoniyatlari kengaytirildi. Bu esa, o'z navbatida, tarjima sifatini va samaradorligini oshirdi. Tadqiqotning natijalari, sinxron tarjimaga texnologiyalarni integratsiya qilishning samarali usullarini ishlab chiqish va tarjimonlarning ishini yengillashtirishda yangi imkoniyatlar yaratish mumkinligini ko'rsatdi. Shuningdek, eksperimentlar davomida aniqlangan muhim natijalardan biri shuki, zamonaviy texnologiyalar yordamida tarjimonlarning ish faoliyatiga sezilarli darajada yordam berilishi mumkin. Tarjimonlar uchun yaratilgan yangi yordamchi texnologiyalar (masalan, avtomatik tarjima tizimlari, sun'iy intellektning integratsiyasi va real vaqt tarjimasi) ularning ish samaradorligini oshirishga yordam beradi va vaqtni boshqarishdagi muammolarni minimallashtiradi. Shunday qilib, bu texnologiyalarni sinxron tarjimaga integratsiya qilish, uning sifatini oshirish va tarjimonlarning ishini yanada samarali qilish imkoniyatlarini taqdim etadi. Ushbu metodologik yondoshuvlar va natijalar, sinxron tarjima jarayonini yanada samarali qilishda texnologiyalarning o'rni va ahamiyatini yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi. Kelajakda, bu tadqiqotlar asosida yangi metodologiyalar va texnologiyalar ishlab chiqilishi mumkin, ular sinxron tarjimaning samaradorligini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Natijalar tahlili: Tadqiqot natijalari, sinxron tarjima jarayonida yuzaga keladigan texnik, psixologik va vaqt muammolarini hal qilishda zamonaviy texnologiyalarning muhim rolini ko'rsatdi. O'tkazilgan eksperimentlar va tahlillar shuni ko'rsatdiki, texnologiyalarning, xususan, sun'iy intellekt va real vaqt rejimida ishlovchi tarjima tizimlarining integratsiyasi, sinxron tarjimaning samaradorligini sezilarli darajada oshirdi. Birinchidan, texnik muammolarni hal qilishda zamonaviy tizimlarning roli katta. Tizimlar va audio-visual texnologiyalarining yaxshilanishi natijasida, texnik xatoliklar va uzilishlar kamaydi. Avtomatik tarjima tizimlari va sun'iy intellekt asosidagi algoritmlar tarjimonlarga aniq va to'g'ri tarjima qilish imkonini berdi, shu bilan birga, tizimlarning nosozligi yoki uzilishlarining salbiy ta'siri kamaydi. Tizimlar yordamida tarjimonlar ish davomida yuzaga keladigan texnik nosozliklarga tezda javob berish va muammolarni hal qilish imkoniga ega bo'lishdi. Bu, o'z navbatida, tarjima sifatining yaxshilanishiga va jarayonning uzluksiz o'tishiga olib keldi. Ikkinchidan, psixologik muammolarni hal qilishda texnologiyalarning o'rni ham katta edi. Sinxron tarjima jarayonida tarjimonlar yuqori darajadagi stress va psixologik bosimga duch keladilar. Tezkor muloqot, yuqori tezlikda fikrlash va har qanday xatolikni oldini olish zarurati, ularning ishini qiyinlashtiradi. Biroq, sun'iy intellekt va real vaqt tarjimasi yordamida tarjimonlarga tezda

noto'g'ri tarjimalar aniqlanishi va tuzatilishi mumkin bo'lgan tizimlar taqdim etildi. Bu esa tarjimonlarning psixologik yukini sezilarli darajada kamaytirdi. Tadqiqotda ishtirok etgan tarjimonlar, texnologiyalar yordamida o'z ishlarini samarali bajarish imkonini olishganini va stress darajalarining kamayganini ta'kidlashdi. Bu, o'z navbatida, ularning ish sifati va natijalarini yaxshiladi. Vaqtni boshqarish muammosi ham sinxron tarjimaning eng muhim qiyinchiliklaridan biri hisoblanadi. Sinxron tarjimada vaqtning aniq boshqarilishi, muloqotning tezligi va axborotning to'g'ri o'tilishi zarur. O'tkazilgan tadqiqotlar va eksperimentlar shuni ko'rsatdiki, real vaqt rejimida ishlovchi tarjima tizimlari vaqtni samarali boshqarishga yordam beradi. Tarjimonlar uchun tayyorlangan texnologiyalar yordamida vaqtni maksimal darajada tejash va har bir so'zning aniq tarjimasini taqdim etish imkoniyatlari yaratildi. Bunday tizimlar vaqtni nazorat qilish va tarjima jarayonining samarali o'tishini ta'minlashda muhim omil bo'ldi. Tadqiqotda qo'llangan metodologiyalar va eksperimentlar natijasida shuni aytish mumkinki, zamonaviy texnologiyalar, xususan, sun'iy intellekt va real vaqt tarjimasi, sinxron tarjima jarayonida yuzaga keladigan texnik va psixologik muammolarni hal qilishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Ular tarjimonlarning ish faoliyatini yengillashtiradi, xatoliklar sonini kamaytiradi va muloqotning aniqligini oshiradi. Shuningdek, bu texnologiyalar tarjimonlarning psixologik holatini yaxshilash, stress darajasini pasaytirish va vaqtni boshqarish muammolarini hal qilishda samarali yordam beradi.

Xulosa: Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi, sinxron tarjima jarayonida yuzaga keladigan texnik, psixologik va vaqt muammolarini hal qilishda zamonaviy texnologiyalarning o'rni va samaradorligini o'rganish edi. Tadqiqot natijalari, sinxron tarjimaning sifatini oshirish va tarjimonlarning ishini yengillashtirishda yangi texnologiyalarning muhim rolini aniq ko'rsatdi. Sinxron tarjima, ayniqsa, yuqori darajadagi malaka va tezkor qaror qabul qilishni talab qiluvchi jarayon bo'lib, bu jarayonda yuzaga keladigan texnik xatoliklar, psixologik bosim va vaqtni boshqarishdagi qiyinchiliklar, asosan, tarjimonlarning ish samaradorligini pasaytiradi. Biroq, zamonaviy texnologiyalar, xususan, sun'iy intellekt, real vaqt rejimida ishlovchi platformalar va avtomatik tarjima tizimlari, bunday muammolarni samarali hal qilish imkoniyatlarini taqdim etadi. Tadqiqot davomida olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, texnik muammolarni hal qilishda sun'iy intellekt va zamonaviy tizimlar yordamida tarjimonlarning ish yukini yengillashtirish mumkin. Tizimlar va audio-visual texnologiyalarining yaxshilanishi natijasida texnik uzilishlar kamaygan, tarjimonlar tizimlar yordamida xatoliklarni tezda aniqlash va tuzatish imkoniyatiga ega bo'lishgan. Bu esa, o'z navbatida, tarjima sifatining yaxshilanishiga va jarayonning uzluksiz o'tishiga olib keldi. Shuningdek, real vaqt rejimida ishlovchi tarjima tizimlari, vaqtni boshqarishda muhim omil bo'lib, tarjimonlarga tezkor va aniq tarjima qilishda yordam beradi. Psixologik muammolar, ya'ni tarjimonlarning yuqori darajadagi stressi, muloqot tezligi va xatoliklarni oldini olish zarurati, sinxron tarjimaning eng muhim qiyinchiliklaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, texnologiyalar yordamida tarjimonlarning stress darajasi kamaydi, chunki sun'iy intellekt tizimlari ularning ishini soddalashtiradi va ularni texnik nuqtai nazardan qo'llab-quvvatlaydi. Bunday tizimlar yordamida tarjimonlar o'zlarini yanada ishonchliroq his qilishadi va bu ularning psixologik holatini yaxshilaydi. Shuningdek, bu texnologiyalar, ularning ish faoliyatini tezlashtiradi va ularni yuqori sifatli tarjima taqdim etish imkoniyati bilan ta'minlaydi. Vaqtni boshqarish muammosi ham sinxron tarjimaning asosiy

muammolaridan biridir. Tadqiqotda, real vaqt tarjimasini va avtomatik tizimlar yordamida vaqtni boshqarish samaradorligi sezilarli darajada oshdi. Tarjimonlar uchun tayyorlangan texnologiyalar yordamida vaqtni maksimal darajada tejash va har bir soʻzning aniq tarjimasini taqdim etish imkoniyatlari yaratildi. Bu esa, oʻz navbatida, tarjima jarayonining sifatini oshirishga va tarjimonlarning ish samaradorligini yaxshilashga yordam beradi. Natijalar shuni koʻrsatadiki, zamonaviy texnologiyalar, ayniqsa sunʼiy intellekt va real vaqt tarjimasini, sinxron tarjimadagi texnik, psixologik va vaqt bilan bogʻliq muammolarni samarali hal qilishda katta rol oʻynaydi. Texnologiyalarni sinxron tarjimaga integratsiya qilish, nafaqat tarjimonlarning ish yukini yengillashtirish, balki tarjima sifatini oshirish va samaradorlikni taʼminlashga yordam beradi. Bu texnologiyalar tarjimonlarga yanada yuqori darajadagi aniq va sifatli tarjimalar yaratish imkonini beradi. Shu bilan birga, tadqiqotning kelgusi bosqichlarida zamonaviy texnologiyalarni yanada rivojlantirish, ularning sinxron tarjimada qoʻllanilishini kengaytirish va yangi usullarni ishlab chiqish mumkin. Bu nafaqat tarjimonlar uchun, balki keng auditoriya uchun ham sinxron tarjimaning sifatini oshirishga olib keladi. Kelajakda, bunday texnologiyalarning rivojlanishi sinxron tarjima sohasini yanada samarali va yuqori sifatli qilishga imkon yaratadi. Xulosa qilib aytganda, sinxron tarjimaning samaradorligini oshirish va texnik, psixologik, vaqt muammolarini hal qilish uchun zamonaviy texnologiyalarni qoʻllash juda zarur. Bunday texnologiyalar yordamida, tarjimonlar oʻz ishlarini yuqori sifatda bajarish, vaqtni samarali boshqarish va psixologik yukni kamaytirish imkoniyatiga ega boʻladi. Bu esa, oxir-oqibatda, sinxron tarjimaning sifatini yaxshilashga va global kommunikatsiya jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

References:

Используемая литература:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Qodirov, Farrux, and Zuhridin Mardonov. "BLOKCHEYN TEXNOLOGIYASI VA UNING QOʻLLANILISHI." *Наука и технология в современном мире* 4.6 (2025): 27-32.
2. Qodirov, Farrux, and Sabrina Turayeva. "GEOGRAFIK AXBOROT TIZIMLARI (GIS) ASOSIDA YER VA SUV RESURSLARINI MONITORING QILISH." *Инновационные исследования в современном мире: теория и практика* 4.10 (2025): 85-91.
3. Qodirov, F. E., O. D. Doniyorov, and H. Shokirov Sh. "Basic concepts of information security in information systems. Wide threats and their consequences." *концепции устойчивого развития науки в современных условиях* (2021): 153-155.
4. Bozorova, Irina Jumanazarovna, and Dilfuzaxon Mamasharipovna Karayeva. "Modern programming technologies and their role." *интеллектуальный капитал XXI века*. 2020.
5. Ergash oʻgʻli, Qodirov Farrux. "Hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishda har bir hududning oʻziga xos xususiyatlari." *Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting* 4.09 (2024): 178-183.
6. Qodirov, Farrux, and Mexroj Shodiyev. "INFORMATIKA FANINI OʻQITISHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR." *Наука и инновация* 3.7 (2025): 96-100.
7. Qodirov, F. E. "Methodological aspects and importance of development of medical services through econometric modeling and forecasting options." *academy.uz/index.php/yo*.
8. Qodirov, Farrux, and Sabrina Turayeva. "SUNʼIY INTELLEKT ASOSIDA IQLIM

O'ZGARISHIGA MOSLASHISH VA OLDINI OLISH DASTURLAR." *Наука и инновация* 3.10 (2025): 76-84.

9. Qodirov, Farrux, and Sabrina Turayeva. "RAQAMLI EGIZAK (DIGITAL TWIN) TEKNOLOGIYALARINING SANOAT VA ENERGETIKA SOHASIDA QO'LLANILISH." *Общественные науки в современном мире: теоретические и практические исследования* 4.7 (2025): 84-91.